

Слайд 1

УРОК - РЕПОРТАЖ

Тема. ШЛЯХ ЖАНА – БАТИСТА ГРЕНУЯ ДО КЛАДОВИЩА НЕВИННИХ (за романом П.Зюскінда «Запахи»)

Мета: проаналізувати життєвий шлях головного героя роману, розкрити причини, які привели його на Кладовище невинних; спонукати задуматися над сенсом життя, осмислити небезпечність появи аморальної і бездуховної людини, яка прагне Абсолютної краси.

Обладнання: портрет П.Зюскінда, тексти творів, Біблія, Закон Божий, мультимедійна презентація, парфуми.

Хід уроку

*Великие люди развивают
в себе любовь, и лишь мелкая душа
лелеет успех ненависти.
Вашингтон*

I. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Слайд 2

Вчитель.

Есть у каждого запах - свой аромат,
Мячик пахнет футболом - наукой - Сократ.
Небо пахнет дождями, любовью - семья.
И, наверное, чем-то пахну и я.
Счастьем пахнет печенье, тайной - секрет.
Ну а рифмою - каждый великий поэт.
Лето пахнет грозой, покоем - дома.
Жаль я только не знаю, как пахнет она.
Я люблю запах моря, новой весны,
Запах новых девчонок - вы тоже нужны,
Запах слов под гитару, цветов аромат.
С ароматом рассвета уходит закат.
Пахнет сильной печалью мой зодиак.
Только я, одинокий, не пахну никак.

Слайд 3

Вчитель. Запах – стихія нездоланна: від яскравого світла можна заплющити очі, від голосної музики - затулити вуха, але, коли ми знаходимося під впливом запаху, то затиснути надовго ніс неможливо. Не потрібно бути «нюхачем», щоб

відрізнити приємний запах від неприємного, але знову, навряд чи можна охарактеризувати його і пояснити, чому саме він неприємний.

Аромат, який хвилює душу... Це, мабуть, найпростіші і найчистіші з усіх відомих нам радощів. Враження від запаху швидкоплинне і невагоме, і розвіюється в одну мить. Але все-таки воно глибоко хвилює нас, і залишається дивовижне почуття щастя.

Слайд 4

... Пахощі меду і м'яти розливаються в повітрі, огортаючи тебе з усіх сторін.

Слайд 5

Ти заплющувеш очі, і пам'ять переносить тебе в босоноге дитинство. Ти знову веселий і безтурботний. Хвилині спокійного щастя підхоплюють тебе і несуть все далі і далі ...

Слайд 6

Для когось улюбленим запахом є аромат свіжоскошеної трави і свіжоспеченого хліба.

Слайд 7

Для когось – пахощі квітів і дощу.

Слайд 8

Для матері – це запах її малюка. А для дитини, у свою чергу, запах мами – гарантія безпеки, тепла, любові і щастя.

Вчитель. А які запахи любите ви? (*Відповіді дітей*)

Вчитель. Давайте зараз з вами на якусь мить перенесемося у магічний і розкішний світ ароматів. Перед вами на партах знаходяться парфуми. Понюхайте їх.

Що ви зараз відчуваєте? Які асоціації виникли у вас? (*Відповіді дітей*)

II. Оголошення теми і мети уроку.

Слайд 9

Вчитель. Життя, як відомо, дається нам у відчуттях. Зір, звук – які обманливі вони часом, наскільки легко не те почути, помилитися в обрисах і кольорі, прийняти за реальність марево спекотного хиткого повітря або почути розмову в шелесті листя. Здається, весь світ задуманий з єдиною метою: обдурити нас, заплутати, впевнити в тому, що все навколо – сон і не є реальністю. І тільки один запах – правдивий. Запах скаже все. У страху, ненависті і любові – у всього є запах. Він не обдурить, поки не з'явиться парфумер – найвитонченіший із усіх обманщиків.

Слайд 10

Роман Патріка Зюскінда має назву «Запахи». Перед нами – історія однієї – єдиної людини, Жана - Батиста Гренуя, бідного юнака, якому запахи замінили в житті все: надію, почуття, любов. Людини, у якої був геніальний нюх і не було нічого іншого. Про Жана - Батиста Гренуя і буде йти мова на уроці, тема якого

Слайд 11

«Шлях Жана – Батиста Гренуя до Кладовища невинних» (за романом П. Зюскінда «Запахи»).

Вчитель. Які завдання ми поставимо перед собою? Що ми повинні зробити на уроці? (Відповіді учнів)

Слайд 12

Вчитель. Епіграфом до уроку візьмемо слова Вашингтона: «Великие люди развивают в себе любовь, и лишь мелкая душа лелеет успех ненависти».

III. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу.

Вчитель. Роман «Запахи. Історія одного вбивці» вважається класичним взірцем постмодерністської прози. Відразу ж після публікації він здобув репутацію книжки, настільки ж популярної, наскільки й талановитої, визнаної не лише широкою читацькою аудиторією, а й найвибагливішими цінувальниками красного письменства. Літературні критики відверто висловлювали захоплення, викликане цим твором - «блискучим, образним, відчутним на дотик і привабливо іронічним». Вони вбачали у «Запахах» «щасливий випадок німецької літератури» і стверджували, що він дарує «читацьке потрясіння, яке рідко випадає пережити».

Слайд 13

Вчитель. Яке ваше враження від роману? (Відповіді учнів)

(Я відкриваю книгу цього нового для мене автора, торкаюсь нижніх сторінок невеличкого томика, зачаровуючись ілюстрацією чудової дівчини на обкладинці книги. Я насолоджуюсь «запахами», передчуттям прочитання нової, цікавої книги. Перші сторінки притягують, інтригують: народжується дитина десь у багнюці, вона нікому не потрібна. Жаль маленького хлопчика Гренуя, який не мав власної родини, який не мав друзів. Він був один у всьому світі. Думалося, що вистойть, зуміє, розкриє свій талант. І він розкрив — розкрив свій талан аж до вбивства. Гренуй, як губка, збирав, колекціонував запахи. Людина для нього — ніщо, запах — усе.)

Слайд 14

Вчитель. Жан – Батист Гренуй... З одного боку, він – нещасна, самотня людина, яку всі ненавидять, тому що бояться, з іншого - злий геній, який хоче заволодіти світом. Так хто ж він такий? Розпочнемо з кінця. 18 квітня 1766 року. Містечко Грасс, де два дні тому було зачитано вирок підсудному. Нашому кореспонденту пощастило взяти в нього інтерв'ю і записати сповідь приреченого до страти. Він зараз з нами на зв'язку, надаємо йому слово.

Слайд 15

Кореспондент. Я веду репортаж із майдану біля брами Кур. Тут все готове до страти: теслі збудували ешафот три на три метри, два метри заввишки, з парапетом та солідними сходами – такого розкішного в Грассі ще не було. Крім того, звели дерев'яну трибуну для верхівки та огорожу від натовпу. Жителі будинків навколо майдану уже давно здали внайми місця у вікнах за невимовно високими цінами. Продавці лимонаду приготували безліч бідонів лакрицевої води, гравюр надрукував сотні портретів убивці. Торгівля йде повним ходом: усе їсть, п'є, дзвенить, вирує, як на ярмарку. Громадяни готувалися до події, як до величезного свята. У цей день ніхто не працює. Страта призначена на п'яту годину після обіду, але вже зранку поприходили перші глядачі, щоб зайняти місця. Вони принесли з собою стільці, подушечки для сидіння, харчі, вино та дітей.

Слайд 16

Ось із вузького провулка, що веде до лобного місця, з'явився закритий екіпаж лейтенанта поліції, в якому знаходиться злочинець. Щоб хтось під'їздив на власну страту каретою, з кучером, слугами в лівреях та вершниками – такого тут ще не бачили! Але такий надзвичайно паскудний хлопець заслуговував надзвичайного обслуговування! Вивести його з розкішного екіпажу до катівського хреста – то було незрівнянно дотепнішою жорстокістю! З карети вийшов лейтенант поліції, за ним – офіцер охорони і, нарешті, Гренуй. Він не був зв'язаний, ніхто не вів його за руку. Гренуй вийшов із карети наче вільна людина.

Слайд 17

Далі - пряма мова (на моніторі комп'ютера демонструється кліп, сповідь головного героя роману)

Слайд 18

Вчитель. Отже, ви тільки що познайомилися з історією життя Гренуя, розказану ним самим. Що ж призвело його на ешафот? Спробуємо зрозуміти.

Слайд 19

Бесіда.

- За яких обставин Гренуй з'явився на світ? (17 липня 1738 року у найсмердючішому місці всього королівства він з'явився на світ. То був один із найспекотніших днів року. Люди знайшли його під столом, під роєм мух, між тельбухами та риб'ячими головами).

Слайд 20

- Опишіть сирітське існування Жана – Батиста. Чому установа мадам Гайяр була для нього «благодаттю»? («В іншому місці він, очевидно, не вижив би. Але тут, у цієї душевно вбогої жінки, він процвітав. Хлопчик виявився витривалим. За своє дитинство він пережив кір, дизентерію, вітряну віспу, холеру, шестиметрове падіння в криницю і опік грудей кип'ятком. Правда, все це залишило на ньому рубці та струпи, до того ж він мав трохи покалічену ногу й шкутильгав, але, попри все, Гренуй жив. Він був такий живучий, як витривала бактерія, і невибагливий, як кліщ, що сидить на дереві, існуючи завдяки одній

крихітній краплині крові, яку добув кілька років тому. ... Він був монстр від самого початку. Тільки через свою впертість і злість він вирішив жити»).

Слайд 21

- Що чекало на хлопчика у чинбаря Грімалія?

Слайд 22

- Чим займається Гренуй кожного дня, крім того, що виконує тяжку роботу?

(Розвиває у собі нюх. Він досконало вивчив своє оточення. Десять, сто тисяч своєрідних запахів назбирав у собі Гренуй. Він міг їх комбінувати у своїй уяві і в такий спосіб створювати запахи, яких насправді зовсім не існувало).

Слайд 23

- Перше вбивство. Чим привабив аромат юної дівчини? Чи можна виправдати Гренуя за здійснене вбивство? Аргументуйте свою точку зору.

(«Гренуй зрозумів: якщо він не заволодіє цим ароматом, його життя не матиме більше сенсу. До найменшої деталі, до найостаннішого, найніжнішого відтинку Гренуй мусив його пізнати. Він хотів печаттю пам'яті втиснути цей аромат у безладдя своєї чорної душі...»)

Гренуй вчинив так, повністю підкорившись бажанню заволодіти чудовим ароматом, який випромінювала дівчина. Не розрізняючи добра і зла, позбавлений будь-яких моральних орієнтирів, він не усвідомлював усієї жахливості того, що трапилось)

- Хлопець привласнив собі найкраще, що було в дівчини – її запах. У чому символічна сутність цього аромату?

(Якщо згадати, що Гренуй народився в смороді рибних тельбухів, згадати, як ставилися до нього оточуючі, - то все це не давало йому ніякої перспективи. І раптом серед цього смороду він відчуває чарівний аромат дівчинки. Наповнений цим дивовижним ароматом, Гренуй уперше в житті відчув щастя і блаженство. І вперше він зрозумів, що його життя має сенс, що у нього є майбутнє: він повинен стати творцем запахів, найгеніальнішим парфумером усіх часів).

Вчитель. Отже, Гренуй збагнув, чому так уперто й затято тримався за життя: він повинен стати творцем запахів. І неабияким. А найвизначнішим. Перед нами починає виринати «геніальна потвора».

І при першій же можливості Жан – Батист починає працювати у майстерні Бальдіні. Звідти – наступний репортаж. Надаємо слово нашому кореспонденту.

Слайд 24

Кореспондент. Я зараз знаходжусь у торгівельному домі Джузеппе Бальдіні. Передзвін дзвіночків не змовкає ні на хвилину. У Шеньє болять очі від невпинного рахування грошей, а спина – від низьких поклонів, які він робить, коли з'являються високоповажні пани.

Слайд 25

Бальдіні мало не щодня виходить із майстерні із якимось новими парфумами. І все це завдяки новому учневі, незграбному гному, що, мов собака, мешкає у майстерні. Цей малий чаклун міг би забезпечити рецептами всіх парфумерів Франції, не повторюючись і жодного разу не створивши щось неповноцінне.

Гренуй komponує ароматичні композиції, змішуючи інгредієнти нібито абияк, на око.

Слайд 26

Запахи, які він тут виготовляє, були дитячою забавкою у порівнянні з тими, які він носить у собі і які має намір реалізувати. Але для цього необхідні дві умови: по-перше, якась подоба буржуазного існування, бодай становище підмайстра, по-друге, знання тих прийомів ремесла, за якими виготовлялися ароматичні речовини.

Вчитель. І все це він отримав від Бальдіні. Здобувши ази парфумерної технології, Гренуй відправляється в містечко Грасс. Але цей шлях розтягнувся на довгі сім років. Чому? Надаємо слово наступному нашому кореспонденту.

Слайд 27

Кореспондент. Я знаходжусь на висоті дві тисячі метрів над рівнем моря. Це найвіддаленіша від людей місцина у всьому королівстві. Гора являє собою величезний конус зі свинцево-сірого каменю, оточений безмежним, сумовитим плоскогір'я. Навіть у найсвітліші дні ця місцевість сповнена смутку, а вночі вона здається чимось потойбічним. На багато миль довкола гори немає ні людей, ні тварин – тільки кілька якихось кажанів, жуків і гадюк. Ні. Одна людина все – таки тут прожила сім років. У штольні, власне, у склепі, у якому було так тісно, що стояти можна тільки зігнувшись, двадцять годин на добу Гренуй сидів тут у цілковитій темряві, у цілковитій тиші. Ніщо його тут не відволікало, і він купався з невимовною насолодою у власному існуванні. Мов труп, лежав він майже бездиханний, майже не відчуваючи ударів свого серця – і в той же час жив таким інтенсивним і збоченським життям, як ніхто інший у світі!

Так! Це було його царство, створене в його уяві. Незрівнянна імперія Гренуя! Створена і підкорена ним, Великим Гренуєм, за його примхою спустошена і відбудована знову, розширена ним до незмірності і захищена проти будь-якого зазіхання.

Вчитель. Яке відкриття здійснює Гренуй, живучи в печері, далеко від різних запахів? (*Що сам він не має жодного запаху*). Чому це відкриття викликало у героя паніку, жах? (*Якщо не має власного запаху, то й сам ніколи не довідається, хто він є насправді*)

Слайд 28

Вчитель. Жан – Батист вирішив повернутися до людей. Йому потрібно створити дивні парфуми, які пахли б не як окремий аромат, а як людина, що пахне. І це йому вдалося. Виливши на себе декілька крапель і пройшовши містом, він переконався, що нічим не виділяється серед натовпу, що ніхто не звертає на нього уваги, навіть були такі, які посміхалися йому. Він гордий, що створив парфуми, за допомогою яких може обдурювати людей. У ньому прокидається демон, злорадне відчуття тріумфу.

Вчитель. Вивчивши складні парфумерні технології, Гренуй ставить власні експерименти і в результаті приходиться до думки про створення аромату, який викликає сильну любов. Люди, потрапивши під вплив такого аромату, полюблять його до божевілля, він примусить їх кричати, плакати, падати на коліна, як перед богом. З ароматом він увійде в людей, і вони не зможуть захиститися від нього. Аромат проникає найглибше, прямо в серце. Хто володіє запахом, той володіє серцями людей, - так вважав Жан-Батист.

Слайд 29

- Яким чином він створює ці диво-парфуми? (*Убиваючи невинних дівчат*)

Слайд 30

- Хто стає його останньою жертвою? Чому вибір впав саме на Лауру Ріші?

(«Лаура мала таке чарівне обличчя, що люди будь-якого віку й статі, побачивши її, завмирили, не знаходячи в собі сили відвести погляд.»

Лаура стала символом блаженства, любові, чистоти, страждання і радості. Для Гренуя Лаура - матеріал, засіб досягнення цілі, і в той же час – універсальний аромат, краса. Вона стає останньою перлиною. Вінцем всієї його колекції ароматів).

Слайд 31

Вчитель. Гренуй створив аромат, понюхавши який, кожен буде зачарований і всім серцем полюбить його, Гренуя, носія цього запаху. А чи була хоч одна людина, яка любила Гренуя без допомоги цих диво-парфумів? Слово нашому кореспонденту.

Кореспондент. Ні, не було. Жодна людина ніколи не переймалася цим дивним хлопчиськом, який з незрозумілих причин викликав лише страх, огиду й відразу. Мати «кинула ублюдка здихати з голоду», отець Терр'є поспішив «геть від цього диявола», годувальниця Жанна Бюссі говорила, що на неї цей малюк наводить жах, опікунці сиріт мадам Гайяр ставало моторошно, парфумер Бальдіні «поводився з ним, як з корисною домашньою твариною», Доменік Дрюо «вважав його закінченим бовдуром».

Вчитель. А сам Гренуй любив кого-небудь хоча б раз у житті? (*Він весь був просякнутий злом. Він не любив людей, він їх ненавидів. Він ніколи не знаходив задоволення в любові, а завжди тільки в зненависті, тільки ненавидячи і викликаючи зненависть*).

IV. Закріплення.

Слайд 32

Вчитель. Ось ми знову на майдані біля брами Кур. Гренуй стояв на ешафоті і посміхався. Людям здавалася його посмішка чарівною. А насправді це була не посмішка, а бридкий, цинічний оскал, бо він зневажав цих людей. Він, Жан-Батист Гренуй, народжений без запаху у найсмердючішому місті світу, вирішив без любові, живучи без людського тепла, - він спромігся зробити себе улюбленцем світу. Коханим! Шановним! Обожненим!

Бесіда.

1. Чи досяг Гренуй Абсолютної краси? (*Тільки на мить, бо диво-парфуми колись закінчаться*).
2. А ви б хотіли, щоб диво-парфуми ніколи не закінчувались? Чому? (*Досить однієї миті побачити жахливу картину на майдані, коли багатотисячний натовп під дією чарівного запаху веде себе розбещено і огидно*).
3. А можна собі уявити, що під дією чарівного запаху люди ставали добрими, гуманними, красивими, відповідальними? (*Ні, тому що основою для створення чарівних парфумів стала аура двадцяти п'яти дівчат, убитих Гренуєм, а сам вбивця є злою і жорстокою людиною*).
4. Виходить, що Абсолютної краси неможливо досягти? (*Поки що ні. Але це не означає, що до неї не потрібно йти. Але неприпустимо йти шляхом «злого генія»*)

Вчитель. Усім нам потрібно відчутти тривогу автора з приводу деградації людського суспільства, коли в погоні за матеріальними цінностями люди не помічають «смердючого» запаху і знаходиться такий злий «геній», який крапельками диво-парфумів хоче замінити його на запашний.

А як побороти «сморідний» запах своїми силами, без втручання такого Гренуя?

Слайд 33

Я вам пропоную три варіанти:

- добротою;
- відповідальністю;
- самоочищенням.

(*Тільки процес самоочищення, тобто критичного осмислення своїх учинків, зможе зробити людей добрими і відповідальними. Згадаймо Альбера Камю і його роман «Чума»: «Кожен носить бацилу чуми у собі». І тільки від кожного з нас залежить, покаже себе ця бацила чи ні.*)

V. Підсумок.

Слайд 34

Вчитель. Яке ключове слово виділяємо у романі? Поясніть його метафоричне значення. (*Запах. Це слово має приховане метафоричне значення, у якому проглядається духовний стан суспільства. «Сморід» навколишнього світу є символом катастрофічного духовного стану нашого часу.*)

І цей «сморідний світ» на запашне царство краси і гармонії хотів змінити Гренуй. Він бачив себе античним Прометеєм. Але це абсурд, адже Гренуєва мета позбавлена гуманізму. То він уявляв себе Великим Імператором, то Творцем і Богом, перед яким будуть схилитися всі. По суті, він прагнув влади «надлюдини». Хіба можна досягти краси і гармонії, якщо вони виготовлені на крові, ненависті, з відчуттям огиди до людей? Не можна за людей вирішувати, чи жити їм у «сморідному» світі, чи в запашному царстві Гренуя. Самі люди повинні виробляти гуманні правила, щоб удосконалювати цей світ, розпочати процес самоочищення, утверджувати загальнолюдські цінності.

Слайд 35

Вчитель. Я прошу звернути вашу увагу на нашу імпровізовану міні-виставку парфумерного магазину. На одній полиці, зазвичай, знаходяться різноманітні парфуми, на іншій – книги І не просто книги, а Закон Божий і Біблія. Чому вони потрапили сюди і як вони пов'язані з героєм роману? Чи потрібні ці книги у житті кожного з нас?

(Патрік Зюскінд пише: «З назвами предметів, що не мали запаху, тобто з абстрактними поняттями, насамперед етичного та морального характеру, у нього було найбільше прикрасів. Він ніяк не міг їх запам'ятати, плував і, навіть коли виріс, вживав неохоче: право, совість, Бог, відповідальність. Що це все означало - для нього завжди залишалося туманним.»

Гренуй зростає без затишку, прихильності, ласки, любові. Він зростає у середовищі, в якому були відсутні моральні цінності. Для тіла хлопчик потребував трохи їжі та одягу. Для душі йому не треба було нічого, тому що в цю саму душу нікому було закладати моральні слова та ще й без запаху)

Вчитель. Від чого застерігає Зюскінд сучасного читача?

(Історія Жана-Батіста Гренуя сприймається і як застереження від злочину, який знаходиться у розриві з природою, у безжальному насиллі над нею, у намаганні людства привласнити її красу, у забутті Божих заповідей, у самовдоволеному і ненаситному честолюбстві, яке роз'яtringє нашу цивілізацію.)

Вчитель. І наостанок – ще один репортаж, який ми отримали хвилину тому. Це – монолог- звернення до героя. Прошу уваги на екран.

Слайд 36-41

Кореспондент. Святині є в житті кожної людини. Мати... Була та, яка тебе народила. Та чи назвеш її матір'ю? Друзі... Ти, навіть, не здогадувався, що існує таке поняття. Бог... Ти вирішив, що сам ним і є. Запахи і геніальне вміння творити їх – та цього я, проста людина, зобразити не можу. А ти зміг би, бо в цьому ти – геній. Та для мене картинка твоєї душі, схожої на чорно-синій вихор, залишається пустою.

І хай творіння твоїх рук геніальні і роблять тебе володарем світу. Що з того? Ти вклав у них холодний розрахунок, а не тепло душі. І всі вони красиві і холодні, як штучна квітка.

І серце рветься із грудей. Усвідомлюєш, що сам ти – ніхто, навіть коли про це ніхто не здогадується. Головне, що ти це знаєш: власного запаху не маєш. Значить – не існуєш, яким би могутнім тебе не робив штучний запах.

Звідки ти прийшов? Зі світу Світла чи темряви? Який таємний вогонь палає у твоїй душі? Чому жадана слава не принесла задоволення?

Хто ти насправді? Бог, як вважаєш ти сам? Кліщ, що пив людську кров, щоб вижити? А, може, просто самотня, нещасна людина, яку ніхто навіть не спробував зрозуміти?

Я запрошую вас до розмови. Бог? ... Кліщ? ... Самотня, нещасна людина?... Хто ж ти такий, Жан - Батист Гренуй?

VI. Домашнє завдання.

Слайд 42

Вчитель. Ми приймаємо це запрошення. І вдома ви поміркуєте над цим непростим питанням. Важко зрозуміти Гренуя, і все ж – спробуйте, написавши твір – роздум на одну із тем:

«Мої роздуми над вчинками Гренуя» (*Середній рівень*)

«Хто Гренуй для мене: посланець темряви чи світла?» (*Достатній рівень*)

«Тріумф і поразка геніального парфумера»

Лист-звернення «Мсьє Гренуй, можна на «ти»?» (*Високий рівень*)

Слайд 43